

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”HADE DU HETAT MIKAEL HADE JAG JU INTE SUTTIT HÄR...”

en kvalitativ studie om tillit hos personer som praktiserar kvinno- och
transseparatism

ANNA BOKINGE

Antal ord: 11 946

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Statsvetarprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2017
Handledare:	Peter Esaiasson

Abstract	3
Förord	4
Begreppsdefinition	5
Intro	6
Syfte	8
Frågeställning	8
Teori	9
<i>Kvinno-och transseparatismens idé</i>	9
<i>Generell tillit</i>	10
<i>Partikulär och identitetsbaserad tillit</i>	11
<i>Sociala konflikter och tillit</i>	11
<i>Tidigare forskning om tillit inom minoritetsgrupper</i>	12
<i>Tillit utifrån en separatistisk idé</i>	14
<i>Forskning om standardfrågan</i>	15
<i>Mitt bidrag</i>	16
Metod	16
<i>Utformning</i>	16
<i>Intervjuguide</i>	16
<i>Analysschema</i>	17
<i>Genomförande</i>	17
<i>Urval och avgränsning</i>	18
<i>Reliabilitet</i>	20
<i>Validitet</i>	20
<i>Etiska överväganden</i>	21
Resultat	21
<i>Sammanfattning</i>	21
<i>Respondenter</i>	23
<i>Tankar om tillit</i>	23
<i>Resultat om standardfrågans validitet</i>	32
Diskussion	33
<i>Slutsats</i>	35
Referenser	37
Bilaga 1	39

Abstract

Den statsvetenskapliga forskningen om social tillit visar att tilliten inom olika intressegrupper skiljer sig åt. Medlemmar inom grupper med identitetsbaserat medlemskap har i större utsträckning en hög partikulär eller identitetsbaserad tillit än grupper som inte fokuserar på identitet. Den forskning som har gjorts har främst bedrivits på icke-vita etniska och religiösa grupper. I min uppsats undersöker jag tilliten hos personer som praktiserar en annan form av identitetsbaserad organisering, kvinno-och transseparatistisk praktik. För att undersöka dessa praktikers tillit till personer innanför och utanför den egna gruppen använder jag mig av 9 respondentintervjuer. Jag kommer fram till att personer som använder sig av kvinno-och transseparatistisk praktik, i vissa avseenden resonerar om tillit till främlingar på sätt som antyder att de har en partikulär eller identitetsbaserad tillit. Dessa resonemang bygger på att främlingen tilldelas tillit utifrån främlingens positionering i könsföreläggningssystemet. Jag undersöker även standardfrågans validitet och kommer fram till att personer som praktiserar kvinno-och transseparatism resonerar olika om vilka de vill inkludera när de svarar på frågor om tillit.

Förord

Tack till er som medverkat som respondenter och försöksrespondenter i min uppsats. Att ni med så stor öppenhet vid våra intervjutillfällen lät mig ta del av era tankar och erfarenheter gjorde den här uppsatsen möjlig.

Stort tack också till min handledare Peter Esaiasson för uppmuntran och vägledning under uppsatsprocessen.

Begreppsdefinition

Transperson

Ett paraplybegrepp för personer som bryter mot normer för könsidentitet och kön. En transperson kan vara en person som inte är antingen kvinna eller man, en person som vill korrigera sin kropp och byta sitt juridiska kön, en person som använder attribut och kläder som bryter mot förväntningar av attribut och kläder av dennes eget kön, en person som uppträder som dragartist eller en person som inte vill, kan eller tycker att det är viktigt att definiera sig i fråga om kön (Transformering, 2017).

Cisperson

En person som inte är en transperson. En person vars kropp, juridiska kön och könsidentitet uppträder enligt de normativa förväntningar som finns på denne (ibid).

Icke-man

Ett samlingsnamn för de som inte är cis-män.

Könsmaktssystem

Ett samlingsnamn för strukturer och processer som ger män en samhällelig dominans över kvinnor (och ickemän) (NE, 2017-12-11).

Intro

Generell tillit är ett väl utforskat område inom statsvetenskapen. Den generella tillitens korrelation med välfungerande samhällen är uppenbar och tilliten anses spela en betydande roll för att de demokratiska institutionerna i ett land (Uslaner, 2002). Generell tillit används synonymt med mellanmänsklig tillit, och handlar om den tillit som en individ har till personer som hen inte känner.

På motsats sida av tillitens spektrum återfinns partikulär tillit. Partikulär tillit är tillit som en person känner till personer som hen redan har en relation med eller som hen tolkar ingå i hens egna ”grupp”. Då personer med hög generell tillit tenderar att organisera sig i heterogena organisationer, så organiserar sig personer med hög partikulär tillit i större utsträckning i organisationer med medlemmar som liknar dem själva, till åsikter men också identitet (Uslaner, 2002:8). Inom grupper med hög partikulär tillit råder det en misstro mot de som står utanför den egna gruppen och i större utsträckning en skepsis kring ifall dessa personer går att lita på (ibid). Den forskning som har bedrivits om organisering och partikulär tillit har främst bedrivits på icke-vita etniska grupper i USA. Forskningen visar att medlemmar i dessa grupper i större utsträckning har partikulär tillit, än vad medlemmar i mer etniskt blandade grupper har (Conley & Uslaner, 2003:355).

I relation till tidigare forskning om tillit inom identitetsbaserade grupper vill jag öppna upp tillitsforskningen om en annan identitetsbaserad grupp, den kvinno- och transseparatistiska. De som praktiserar kvinno-och transseparatism delar en syn på att samhället är uppbyggt enligt ett könsmaktssystem, där cis-män innehar den högsta positionen. Genom att bryta ner könsmaktssystemet till en individuell nivå och skapa rum där de med högst position inom könsmaktssystemet utesluts, finns det en förhoppning om att ett tryggare rum ska uppstå (Hill, 11 maj, 2015). Enligt ett sådant synsätt så blir den strukturella skuld och ansvar som en cis-man i ett könsmaktssystem har, en individuell skuld och ett individuellt ansvar. Frågan är om en sådan politisering av personers könsidentitet gör något med tilliten till de med en annan könsidentitet, till de utanför den egna gruppen.

Jag vill undersöka om det hos personer som praktiserar kvinno-och transseparatism återfinns samma höga partikulära tillit som det gör inom andra identitetsbaserade grupper. I min uppsats ser jag på separatism som en praktik som olika intressegrupper använder sig av. Med praktik menar jag ett kvinno-och transseparatistiskt privatliv och/eller en kvinno-och transseparatistisk organisering i en förening.

Jag ska genom att använda mig av respondentintervjuer med personer som praktiserar separatism kartlägga de tankevärldar om generell och partikulär tillit som finns hos personer med en kvinno-och transseparatistisk praktik. Begreppet tankevärld åsyftar den uppfattning som en person har om sin verklighet och de sociala fenomen som innefattas i den (Kvale, 2014:44). Ansatsen att förstå ett fenomen utifrån en persons egna perspektiv är vad som brukar ligga till grund för kvalitativa intervjuer. Det är tankevärldarna och inte individerna i sig som ligger till grund för min analys.

Inom den statsvetenskapliga forskningen brukar den generella tilliten mätas via surveyundersökningar, där personer får svara på frågan: *tycker du på det hela taget att man kan lita på det flesta människor eller tycker du att man inte kan vara nog försiktig i umgänget med andra människor?* (Gunnarsson, 2017:240). Denna fråga används inom både nationella och internationella undersökningar och den brukar antingen besvaras genom markeringar på en elvgradig skala, eller via ja och nej frågor. Frågan har problematiserats och en del forskning har gjorts om dess validitet, om den uppfångar det den utger sig för (Delhey, Newton & Welzel, 2011; Freitag & Bauer 2016; Gunnarsson 2017). Genom att i slutet av intervjun be mina respondenter att resonera om denna fråga hoppas jag kunna bidra till forskningen om standardfrågans validitet.

Det jag bidrar med i min uppsats är förståelsen för hur kön kan ses som en ytterligare kategori vid forskning om tillit inom minoritetsgrupper. Jag bidrar också med en kartläggning av en sociologisk praktik som det forskats relativt lite om.

Syfte

Att kartlägga tankevärldar om tillit till de innanför och utanför den egna gruppen hos personer med en kvinno-och transseparatistisk praktik.

Frågeställning

Huvudfråga: Hur resonerar individer som praktiserar kvinno- och transseparatistism om tillit till personer innan- och utanför sin egen grupp?

Delfråga: Hur uppfattar personer som praktiserar kvinno- och transseparatistism standardfrågan om tillit till okända?

Teori

Teoridelen börjar med en genomgång av teorin om separatismens idéer, därefter följer en genomgång av tidigare forskning om generell, partikulär och identitetsbaserad tillit i relation till separatismens idéer. Teoridelen avslutas med en redogörelse för forskning om standardfrågans validitet.

Kvinno-och transseparatismens idé

Kvinno-och transseparatism legitimeras utifrån feministiska idéer. De feministiska teoretiker som omnämns är inte alltid själva förespråkare av separatism, men är enligt min egen bedömning viktiga teoretiker för att förstå separatismen. Det refereras även till separatistiska hemsidor. Eftersom kvinno-och transseparatism är ett relativt ostuderat område har jag valt att förstå separatism delvis med hjälp av dessa.

Separatism bygger på en medveten organisering i grupper med personer som innehar samma position i exempelvis kön eller rasmaktssystem. Det som skiljer ett möte med bara kvinnor ifrån ett kvinnoseparatistiskt möte är att det vid ett kvinnoseparatistiskt möte finns en politisk medvetenhet om att män har uteslutits ifrån sammanhanget (Maktsalongen, 2014).

Separatismen kan göra sig gällande på många olika nivåer, ibland i enskilda projekt och ibland som grunden till ett helt liv (Ruby, 2001).

Judith Butler står för uppkomsten av begreppet den ”heterosexuella matrisen”. Med den heterosexuella matrisen vill Butler belysa hur kvinnor och män inordnas i en påtvingad heterosexualitet där de förväntas uppträda som män respektive kvinnor (Butler, 2011;68). Män och kvinnor förväntas således begära varandra utifrån en idé om att de är behållare av maskulinitet respektive femininitet. Eftersom detta beteende är inlärt sker upprätthållandet av detta strukturer naturligt och utan problematisering i samhällets alla rum. En viktig aspekt av det separatistiska rummet är att minska den heterosexuella matrisens betydelse, och frigöra kvinnor och transpersoner från de positioner som de får i könsblandade kontexter.

Unga tjejer som deltagit i separatistiska projekt beskriver i en intervju med Sveriges Radio hur deras egna handlingsutrymme ökat och hur de vågat ta plats och känt sig tryggare än i könsblandade grupper (Hill, 11 maj, 2015). Just frånvaron av cis-män anses vara anledningen till att de kunnat ta mer plats.

Normen i samhället utanför de separatistiska rummen är cis-män och/eller cis-personer och tanken är att genom att utesluta dem så ska ett annat typ av rum uppstå (ibid). Freedman

skriver i sin artikel (1979:524) att de separatistiska sammanhangen ska ses som en förutsättning för en politisk kamp, där rummen också har ett egenvärde att påminna om ”kvinnliga” värden i en mansdominerad värld. Synliggörandet av att icke-män verkar i strukturer som inte är anpassade för dem, bidrar till idén om att kvinnor och transpersoner behöver platser där de själva kan utgöra normen. Detta liknar organiseringen utifrån andra minoritetsidentiteter (Conley & Uslaner, 2003).

Separatism på en rent organisatorisk nivå handlar om en praktik som tillämpas för att arbeta för en specifik fråga (Maktsalongen, 2014). Det kan också tillämpas på en privat nivå, då blir det en praktik som tillämpas för att uppnå en viss typ av liv. Utifrån detta synsätt, som oftast föregås av en radikalfeministisk analys, är heterosexuella relationer som ingås med män en form av tvång under vilken kvinnor underordnas (Rich, 1980:633). För att premiera relationer mellan kvinnor tas då ett fysiskt och psykiskt avståndstagande till män, i syfte att skapa mer jämlika sexuella, sensuella och intellektuella relationer med kvinnor. Ruby gestaltar denna separatism i sin essä *Radical Feminism, Lesbian Separatism and Queer Theory* (Ruby, 2001). Essän handlar om Rubys upplevelser som lesbisk separatist i Denver under 80-talet, under den tid då kvinnorättsrörelsen i USA gjorde stora framsteg. Ruby vittnar om ett både ideologiskt och fysiskt avståndstagande ifrån män som gick under epitetet radikal feminism eller lesbisk separatism. Det ideologiska och fysiska avståndstagandet från cis-män utgör en del av den nutida kvinno- och transseparatistiska praktiken och är framförallt närvarande hos de som praktiserar separatismen på en privat nivå. Avståndstagande ifrån människor som är olika en själv anses av vissa tillitsforskare som ett tydligt tecken på hög partikulär tillit (Uslaner, 2002:8). Utifrån en önskan om hög generell tillit är det således intressant att se om ett avståndstagande, baserat på position i könsmaktsordningen, kan ha bäring på hur en person resonerar om tillit.

Generell tillit

Med generell tillit åsyftas den tillit som en individ har gentemot personer som hen inte har en relation till. Tillit är ett abstrakt begrepp och operationaliseras på olika sätt. Personer med hög generell tillit har ett större omfång av människor som ingår i deras egna ”moraliska samhälle”, alltså personer som delar deras egna värderingar (Uslaner, 2002:7). Personer med hög generell tillit tenderar att vilja undvika sådant som skapar polarisering i samhället och organiserar sig mer frekvent i föreningar som arbetar för hela samhällets utveckling. De har i högre grad, än personer med låg generell tillit, en uppfattning om att de flesta personer delar

deras eget värdesystem. Därav menar de att för mycket fokus på identitets och partikulära egenintressen är farligt för den generella tilliten (Uslaner, 2002:14). Utifrån Uslaners operationalisering av generell tillit verkar det möjligt att anta att det skulle finnas en konflikt mellan separatismens idébygge och den generella tillitens uppfattning om samhället.

Partikulär och identitetsbaserad tillit

Den stora skiljelinjen inom tillitsforskningen har de senaste åren dragits mellan den generella och den partikulära tilliten. Den partikulära tilliten är den tillit som en person känner för människor som hen redan har en relation med, eller som hen ser som en del av hens egna kategorisering (Conley & Uslaner, 2003: 335). Personer som enbart har partikulär tillit oroar sig för att personer utanför deras grupp har idéer som inte går ihop med deras egna. De har starka band till de som de anser dela den egna identiteten, etnisk eller religiös. Andra tillitsformer som liknar partikulär tillit är personspecifik, kunskapsbaserad och sakfråge- eller domänspecifik tillit (Gunnarsson, 2017:244). Identitetsbaserad tillit är en annan tillitsform som har likheter med den partikulära, men som relativt nyligen började uppmärksammas inom tillitsforskningen.

Identitetsbaserad tillit innebär att personer känner stark tillit till andra personer som delar deras egen identitet. Denna tillitsform behöver inte nödvändigtvis bygga på fysisk interaktion, utan kan infinna sig så fort en anser att en annan person delar ens egen identitet (Stolle, 2002: 402). Identitetsbaserad tillit kan ses som en form av ”kognitiv genväg” som människor gör när de resonerar om tillit (Loxbo, 2014:70).

De identiteter som brukar utpekas inom tillitsforskning om identiteter är etniska, språkliga och religiösa identiteter. Eftersom att de personer som praktiserar kvinno-och transseparatism fokuserar på identitet vid nya interaktioner eller ett eventuellt medlemskap i förening, tror jag även att dessa personer har en hög identitetsbaserad tillit då tillit tilldelas på basis av könsidentitet.

Sociala konflikter och tillit

Forskning gjord 2003 (Delhey & Newton) visar att den generella tilliten är högre hos de personer som uppfattar att det inte finns några stora sociala konflikter i samhället. De konflikter som exemplifieras är de mellan rika och fattiga, mellan arbetande och arbetslösa, mellan arbetare och chef, mellan unga och gamla, män och kvinnor och USA-födda och

invandrare. Uppfattningen om att det finns sociala konflikter är enligt deras undersökning en av de faktorer som tydligast korrelerar med tilliten. Personer som känner sig trygga när det rör sig i det offentliga har också högre generell tillit än personer som känner sig otrygga (Delhey & Newton, 2003:112). Det visar sig finnas en signifikant skillnad mellan män och kvinnors tillit enligt den amerikanska undersökningen. Könsdiskriminering föreslås som en av orsakerna till detta.

En av de separatistiska idéerna handlar om just trygghet, att ett rums frånvaro av cis-män och/eller cis-personer skulle få personerna i den egna gruppen att känna sig tryggare (Hill, 11 maj 2015). Dessa tankar om de icke-separatistiska rummen som otrygga kan i enlighet med Delhey och Newtons undersökning indikera att personer med en kvinno-och transseparatistisk praktik har en lägre tillit än de som uppfattar allmänna rum som trygga.

Tidigare forskning om tillit inom minoritetsgrupper

Den forskning som har gjorts på minoritetsgrupper har främst fokuserat på icke-vita etniska grupper i en amerikansk kontext. Tidigare forskning som har bedrivits om ”kvinnogrupper” har varit kvantitativ och har redovisat svar som tyder på att det inom ”kvinnogrupper” främjas partikulär tillit (Coffé & Geyes, 2003:121). Dessa grupper har ett homogent klientel och tilliten förväntas påverkas av att enbart ingå i grupper med liksinade.

Conley och Uslaner (2003) skriver att minoritetsgrupper i ett samhälle ställs inför två val: antingen så måste de acceptera en kultur som inte byggts upp för eller av dem, eller så måste de hålla sig till sig själva. Ur den här aspekten blir det intressant att undersöka andra identitetsbaserade grupper än de icke-vita etniska grupper som de tidigare forskats om. Inom kvinno- och transseparatistiska grupper så bygger mycket av den separatistiska tanken på alternativet ”hålla sig för sig själva”. Det finns dock en anmärkningsvärd skillnad, och det är att etniska grupper inte nödvändigtvis behöver bygga på det behov av separatistisk organisering som kvinnogrupper har. Etnicitet och könsidentitet är dock båda två starka identiteter, och kan enligt min bedömning inte jämföras med exempelvis idrottsföreningar eller intressegrupper som organiserar sig på grundval av en intressefråga. Det är därför intressant att undersöka just kvinno-och transseparatistiska grupper i relation till Conley och Uslaners studie.

Conley och Uslaner (2003) konstaterar i sin undersökning utförd på kineser inflyttade till USA att de kineser som var med i grupper med en smal medlems bas var mindre benägna att ha en hög generell tillit, än de som deltog i grupper med en bredare medlemsbasis. De använder sig av data från en survey-undersökning genomförd av *Los Angeles Times*, där tillit inte frågats om specifikt men där Conley och Uslaner valt att operationalisera generell tillit genom att fråga respondenterna om deras syn på det amerikanska samhället. Personer som svarar att de tycker att Chinatown är viktigt, som nästan uteslutande har kinesiska vänner, som bott i USA en kort tid, som inte blivit kristna och som tycker att andra kineser gör för mycket för att interageras i det amerikanska samhället kodas som att de har hög partikulär tillit. Conley och Uslaner visar sedan att det finns en stadig korrelation mellan hög partikulär tillit och medlemskap i en etnisk förening eller att inte vara med i någon förening överhuvudtaget. Personer som har hög generell tillit har större benägenhet att engagera sig i majoritetssamhällets politik (Conley & Uslaner, 2003:349). De konstaterar vidare personer som känner sig mer bekväma med personer som delar deras egen identitet huvudsakligen kommer att gå med i etniska föreningar, eller inte organisera sig alls.

Personerna som kodas som att de har hög partikulär tillit i Conley och Uslaners undersökning gör det på grund av sin inställning till världen utanför den egna gruppen. I fallet med den kinesiska befolkningen i USA kan en snäv umgängeskrets och en avighet gentemot det amerikanska samhället motiveras av idéer som bygger på en främlingskänsla inför det nya landet. En levd kvinno-och transseparatistisk praktik motiveras genom liknande idéer, där en främlingskänsla infinner sig i könsblandade kontexter men inte i det egen valda livet.

En studie som genomfördes på minoriteter i USA 2002 visade att personer som har upplevt att de har haft svårigheter att förbättra sin situation på grund av socioekonomiska omständigheter är mindre tillitsfulla (Alesina & La Ferrara, 2002:11). Samma studie visade att medlemmar i grupper som historiskt blivit diskriminerade tenderar att ha mindre tillit, däribland kvinnor. Alesina och La Ferrara påpekar att personer tenderar att uppleva diskriminering utifrån grupptillhörighet. En kvinna behöver alltså inte personligen upplevt diskriminering, utan kan uppleva detta utifrån sin relation till gruppen. Alesina och La Ferrara diskuterar inte detta vidare, men just grupperfarenhet som något som kan påverka tilliten är även vad jag bygger min ansats på.

Tillit utifrån en separatistisk idé

Utifrån tidigare forskning om tillit och legitimerandet av separatismen hos de personer som praktiserar kvinno- och transseparatism, har jag stipulerat tre olika tankesätt som jag tror att mina respondenter kommer att resonera utifrån när de besvarar frågor om tillit. Min ansats är att respondenternas svar kommer att gå att sortera in under dessa tankesätt.

Eftersom att sociologisk separatismen är en praktik vars politiska syfte är att nedmontera könsmaktssystemet, ses i del flesta fall strukturerna i samhället som konstruktioner som kan omkonstrueras. Separatism är en väg för att nå målet, ett jämlikt samhälle (Dahlgren, 26 april 2016).

Det första tankesättet som jag skapat handlar om en grundinställning som människor brukar resonera kring, i förhållande till frågor om tillit (Gunnarsson, 2017, Uslaner, 2002). Detta tankesätt är *människor är goda*. Att människor är goda är en grundtanke om att människan i sig är god (Uslaner, 2002:8) innan hen påverkas av de strukturer som finns i exempelvis könsmaktssystem. Det är möjligt att ha en inställning om att människan är god och tillitsfull, men att hen förpestas av den patriarkala värld som hen lever i.

Det andra tankesättet om tillit som jag tror att personer som praktiserar kvinno-och transseparatism kommer att uppvisa är *tillit till en okänd påverkas av dennes position i könsmaktssystemet*. Min ansats är att tilliten till de som har samma position som en själv i ett könsmaktssystem bör vara större än tilliten till de som innehar en högre position. Detta bygger jag på hur tankevärldarna om separatismen på många sätt liknar de tankevärldar som personer med hög partikulär tillit har. Personer med hög partikulär tillit har som sagt högre tillit till människor som delar deras egen identitet, de upplever att de finns fler sociala konflikter i samhället (Delhey & Newton, 2003) och har en uppfattning om att människor utanför deras egen grupp inte delar deras egna värderingar. Alesina och La Ferrara visar också (2002) hur historisk diskriminering kan påverka en grupps tillit. Separatistiska idéer bygger på att organisera sig/leva tillsammans med personer med samma position som en själv, alltså med samma identitet, utifrån en uppfattning om att ens egen grupp historiskt sett diskriminerats i majoritetssamhället. Liknande tankevärldar indikerar enligt tidigare tillitsforskning på en hög partikulär tillit. Tidigare har det förståtts som en tillit utifrån identitet eller relation men min ansats är att mina respondenter kommer att resonera utifrån position i könsmaktssystemet.

Det tredje tankesättet om tillit som kan komma att återfinnas är *tillit till en okänd påverkas inte av dennes position i könsmaktssystemet*. Den här kategorin talar emot min egen tes, och tankevärldarna om tillit är då separerade ifrån ett ideologiskt och fysiskt avståndstagande ifrån cis-män och/eller cis-personer. Under detta tankesätt faller alla övriga resultat som inte relaterar till position i könsmaktssystem, dvs övriga tillitsformer som en person enligt tillitsforskningen kan ha.

Forskning om standardfrågan

Carina Gunnarsson publicerade 2017 en studie gjord på gymnasieungdomar i Stockholm, där hon genom att låta ungdomarna skriva brev till henne om tillit till okända personer, ämnade undersöka vilka personer som faller inom en persons tillitsradie. Liknande undersökningar har gjorts tidigare (Delhey, Newton & Welzel, 2011; Freitag & Bauer 2016; Loxbo, 2014), men i förhållande till hur omfattande litteraturen om tillit är så har just tjänligheten av standardfrågan undersökts mycket lite. Loxbo publicerade 2014 en surveyundersökning där han undersökte paradoxen mellan svenskars stabilt höga generella tillit men alltmer negativa inställning till personer från utom-nordiska länder. Loxbo konstaterar att svenskar verkar svara utifrån en föreställning om att de uttalar sig om ”sin egen grupp”, och inte alls ifrån den vida radie som standardfrågan åsyftar.

Gunnarsson fann även hon att frågan inte alltid fångar det som den bör. Ungdomarna i hennes undersökning uppfattade frågan om tillit till okända mer olika än vad tidigare forskning visat (Gunnarsson, 2017:264). Vissa ungdomar uppfattade frågan som normativ, alltså att den handlade om ifall människor utopiskt sett gick att lita på. Andra tolkade frågan som en fråga om strategisk och partikulär tillit.

Det är möjligt att personer med hög partikulär tillit svarar på frågan utifrån en bild av vilka som ingår i deras närmsta nätverk, medan en person som har en hög generell tillit har en vidare radie om vem som ingår när hen svarar på frågor om tillit. Att svaret på frågan kan vara så olika indikerar på frågans komplexitet och behovet av att, vid undersökning av tillit, förstå dimensionen av tillitens alla lager. Gunnarsson (2017:266) adresserar till framtida forskning att i andra grupper undersöka standardfrågans validitet. En delfråga i min uppsats blir därför att ta reda på hur mina respondenter resonerar kring vilka som inkluderas när de svarar på frågan om tillit till okända, för att bidra till forskning om dess ändamålsenlighet.

Mitt bidrag

Utifrån kunskapen som finns om hur tillit ser ut inom organisationer som bygger på en identitetsorienterad basis, ämnar jag undersöka hur personer som använder sig av en identitetsorienterad separatistisk praktik ser på tillit till personer innanför och utanför den egna gruppen. Min hypotes är att personer som använder sig av kvinno-och transseparatistisk praktik kommer att resonera utifrån positioner i könsmaktssystem när de besvarar frågor om tillit till personer med deras egna eller andra identiteter. Utifrån Gunnarssons (2017) studie om komplexiteten hos standardfrågan om tillit tror jag även att min studie kan bidra till en ytterligare problematisering av frågans validitet.

Metod

Utformning

Huvudsyftet med min studie är att kartlägga de tankevärldar om tillit som finns hos personer som praktiserar kvinno- och transseparatism. Nästa led blir att undersöka hur dessa förhåller sig till tidigare forskning om tillit. För att öppna upp forskningsfältet om tillit inom sociologiskt könsseparatistiska grupper behövs det som ett första steg studier om vilka tankevärldar som finns representerade inom gruppen. Därför använder jag mig av kvalitativa respondentintervjuer som metod. Styrkan i mitt val av metod ligger i att jag kan följa upp svar som är oväntade och på så vis öppna för mer djupgående kunskap om tillit hos gruppen jag har valt att intervjua (Esaiasson et al., 2017:260). Då nyligen gjorda studier (Gunnarsson, 2017:265) visat att standardfrågan om tillit uppfattas på fler sätt än vad tidigare litteratur redovisat för anser jag även att mitt val av metod fungerar bra för att fortsätta forskningen om standardfrågans validitet.

Intervjuguide

Intervjuerna har genomförts med syfte att analysera på två nivåer. På den första nivån har syftet varit att se om det hos personer som praktiserar kvinno-och transseparatism återfinns tankevärldar om hur tillit tilldelas utifrån uppfattning om position i könsmaktssystemet. Den andra ambitionen har varit att se hur dessa tankevärldar förhåller sig till tidigare forskning om tillit, alltså på vilket sätt tankevärldarna uppvisar hög partikulär tillit respektive hög generell tillit.

Jag har utifrån mina forskningsfrågor konstruerat de intervjufrågor jag använder mig av i intervjuguiden (Kvale, 2014:174). Både intervjuguide och analyschema bygger till viss del på min egen förförståelse av kvinno- och transseparatistisk praktik, men också på den

teoribildning som finns om separatism respektive tillit. Jag har utfört en förintervju med en person som har varit engagerad inom kvinno- och transseparatistiska projekt, för att få en djupare förståelse för vilka frågor som kan tänkas vara relevanta för mina intervjuer. Jag har använt mig av öppna frågor (se bilaga 1) och börjat varje intervju med ett antal inledande frågor om separatism i syfte att respondenterna själva ska få ge sin definition av ämnet, för att fånga upp vilka företeelser som intervjupersonen själv tycker är viktiga för sin praktik (Esaïasson et al., 2017:270). Uppföljningsfrågor har ställts kring temana men dessa omnämns inte i intervjuguiden.

Jag har haft som ambition att återskapa den situation som Carina Gunnarsson använde sig av för att undersöka tillit hos gymnasieungdomar i Stockholm (Gunnarsson, 2017:248). Gunnarsson använde sig av fyra öppna frågor som ungdomarna fick besvara i brevform. Hon använde sig av standardfrågan *tycker du att man kan lita på människor i allmänhet eller tycker du att man inte kan vara nog försiktig i umgänget med andra människor?* Hon frågade även om ungdomarnas tillit till personer i området de själva bor, i hela Stockholm och till personer olika dem själva. Jag använde mig också av standardfrågan och bjöd även in till en reflektion kring tilliten till personer med en annan identitet än en själv. Utifrån vad mina respondenter själva hade betonat som viktigt i sin egen identitet, bad jag dem reflektera kring tilliten till personer som delar men också inte delar deras identitet. Min ansats var att undersöka mina forskningsfrågor ifrån många olika synvinklar, för att verkligen förstå hur personerna resonerade om tillit (Kvale, 2014:174).

Analysschema

Analysschemat som jag använt mig av är de hypotetiska tankesätt som jag konstruerat utifrån tidigare teori om separatism respektive tillit. En person kan uppgett svar som passar in under samtliga tankesätt då det är tankesätten och inte personerna som jag ämnar analysera. De tankesätt som svaren sorterats in under är *människor är goda (1), tillit till en okänd påverkas av dennes position i könsföreläggelse (2), tillit till en okänd påverkas inte av dennes position i könsföreläggelse (3).*

Genomförande

Jag har genomfört respondentintervjuer. En av intervjuerna har genomförts via telefon, de andra intervjuerna har genomförts vid fysiska möten. Intervjuerna har spelats in och har i den mån det har varit möjligt transkriberats direkt efter intervjutillfället. Varje intervju har tagit

ungefär en timme och har föregåtts av att jag har informerat respondenterna om hur materialet ska användas, att deltagandet sker frivilligt och att de får välja att avbryta intervjun närhelst de vill (Kvale, 2014:107).

Jag har utlovat både namn och organisationsanonymitet till samtliga respondenter. Jag vill genom utlovad anonymitet skapa en trygg intervjumiljö för mina respondenter samt möjliggöra ärliga intervjusvar. Några av mina respondenter är organiserade i grupper för personer vars sexuella praktiker och preferenser inte omfattas av lagen om diskriminering och de saknar därav lagligt stöd ifall de skulle diskrimineras på grund av medlemskap i de grupper de tillhör. Även detta anser jag vara ett starkt skäl för både organisation och namnanonymitet.

Urval och avgränsning

För att kartlägga tankar om tillit hos personer med kvinno-och transseparatistisk praktik har jag genom min egen förförståelse och en förintervju skapat mig en bild av hur kvinno-och transseparatistisk praktik kan se ut. Eftersom separatismen bygger på att en strukturell konflikt mellan könen nedmonteras till en individnivå så är det separatistiska förhållningssättet även något som kan sträcka sig till det privata livet (Ruby, 2001:194). Vad ett urval görs utifrån skiljer sig från undersökning till undersökning, men det är vanligt att göra ett urval utifrån ålder, utbildning, kön etcetera. (Esaiasson et al., 2017:260). Min urvalsram handlar istället om grad av separatism, där jag tagit med personer som med olika intensitet relaterar till den separatistiska praktiken. Intensiteten i mitt urval handlar om huruvida respondenten har erfarenhet av att organisera sig i en separatistisk grupp. Valet av detta kriterium grundas i att jag tror att det är genom att ha med personer med olika grader av separatistisk praktik som en teoretisk mättnad uppnås. Detta beror på att jag bedömer att det främst är relationen till den separatistiska tanken som ett brett urval skapas.

Det är viktigt att ha den här förförståelsen för den separatistiska praktiken när urvalet för min studie ska betäckas. Separatistisk praktik bygger på en ideologisk grundtanke, och kan inte likställas med hur en urvalsram för maximal variation borde se ut vid en studie av en annan typ av förening (idrott etcetera). Detta beror på att det inte ställs samma krav på delade tankevärldar inom en idrottsförening som det gör inom en separatistisk grupp. Som tidigare nämnts så är min ansats att separatistiska tankar liknar partikulär tillit och vid mätandet av partikulär tillit inom organisationer är graden av engagemang i den egna gruppen något som mäts. Jag tror också att det är mest relevant att mäta här. Jag är medveten om att hudfärg, funktionsuppsättning, ålder och klass kan spela en betydande roll för respondenternas tillit

men eftersom att min studie har koncentrerat sig på tillit utifrån kvinno-och transseparatistisk organisering har jag valt att inte ta dessa kategorier i beaktning vid mitt urval.

Valet att inkludera både kvinnor och transpersoner i samma urvalsgrupp grundar sig i att majoriteten av de stora kvinno- och transseparatistiska grupper som existerar i Sverige inkluderar både kvinnor och transpersoner i sina målgrupper. De har en queer syn på kön och tror inte på en enkel könsbinaritet. En av de intervjuade tillhör en grupp som är helt transseparatistisk, dvs inga cis-personer är välkomna inom gruppen. Jag har trots det valt att inte placera den personen i en särskild urvalsgrupp. Min förförståelse är att kvinno- och transseparatistiska grupper och helt transseparatistiska grupper är separatistiska utifrån en liknande analys av könsmaktssystemet, även om transseparatismen också bygger ett behov av ett avståndstagande ifrån cis-personer. Personen ifråga deltar även på kvinno-och transseparatistiska event och kan på grund av detta inkluderas i min studie.

Övriga organisationsaktiva respondenter är aktiva i grupper vars separatistiska gränsdragning liknar varandra, men vars verksamheter och intressefrågor skiljer sig åt. Organisationerna och nätverken ägnar sig åt politiskt påverkansarbete, fika-träffar, jourarbete, fester och föreläsningar. Medlemmarna i de olika organisationerna och nätverken arbetar och/eller förenas kring intresse för antingen kvinnor och/eller transpersoners rättigheter, lesbiskhet, BDSMF eller sexpositivism. Att verksamheterna ser olika ut eller att intressefrågorna rör olika ämnen är därför inte relevant att ta i beaktning för urvalet till min studie, då det är variationen av praktik som ligger till grund för urvalet.

För att hitta personer till mina intervjustudier har jag annonserat inom olika grupper via sociala medier och använt mig av mina vänners kontakter.

Urvalsgrupper

Intervjuerna har genomförts med nio deltagare från sex olika kvinno- och transseparatistiska nätverk och organisationer runtom i Sverige samt med två personer som inte organiserar sig i nätverk eller organisationer men som lever separatistiska liv. För att se om det trots variation av engagemang går att finna gemensamma tankevärldar har jag valt att konstruera tre olika urvalsgrupper. Detta är ett val som jag gjort eftersom att jag vill ha en variation i urvalet så att jag kan se om respondenterna skiljer sig åt i de olika urvalsgrupperna (Esaïasson et al., 2017:270).

Min första urvalsgrupp är de som organiserar sig separatistiskt men också lever separatistiska liv. Den här urvalsgruppen har som utgångspunkt att leva kvinno- och transtillvändande och inte starta relationer med cis-män på samma sätt som de gör med icke-män. De har alltså en separatistisk tanke både på det organisatoriska och privata planet. De är också engagerade i minst en separatistisk organisation.

Min andra urvalsgrupp är respondenter som lever separatistiskt men som inte organiserar sig i någon organisation. Denna grupp har inget separatistiskt organisatoriskt engagemang men de sympatiserar med den separatistiska tanken och lever även dem kvinno- och transtillvändande. De delar samma syn på de sociala konflikterna i samhället och trots att det inte har något organisatoriskt engagemang ser det ändå sitt livsval som en politisk gärning och skulle därför kunna ingå i de separatistiska grupperna.

Den tredje gruppen är de som organiserar sig i en separatistisk grupp men inte lever separatistiska liv. De har ett eller flera separatistiska engagemang men utöver det så ingår de relationer med personer som inte är kvinnor och/eller trans. Genom att göra ett urval ur dessa tre grupper tror jag att jag kommer att kunna säga något om tankevärldar som återfinns hos personer med separatistiska praktiker.

Reliabilitet

Intervjuerna har genomförts på svenska, ett språk som samtliga intervjupersoner pratar flytande. Transkribering har gjorts av allt intervjumaterial och har, i den mån det varit möjligt, skett med direkt anslutning till intervjun. För att skapa en förståelse och en mer flytande text har jag gjort vissa grammatiska korrigeringar och lagt till ord som den intervjuade åsyftat men inte sagt. Detta har jag kunnat göra med utgångspunkt i att jag varit med under intervjun och förstått av sammanhanget vad den intervjuade åsyftat.

Validitet

Intervjuguiden har utformats på ett strukturerat sätt för att möjliggöra upptäckandet av de tankevärldar som respondenterna har (Esaiason et. al, 2017:274). Frågorna som ställts vid samtliga intervjuer har liknat varandra eftersom jag utgått ifrån olika teman som jag vill ha svar på, däremot har frågorna ställts i olika ordning.

Jag har valt att operationalisera tillit genom att luta mig mot tidigare forsknings operationalisering av tillit, svar på standardfrågan om tillit (Gunnarsson, 2017, Delhey & Newton, 2003). Utöver detta har jag utgått ifrån Conley & Uslaners operationalisering av partikulär tillit. Conley & Uslander (2003) operationaliserar partikulär tillit som en negativ och skeptisk hållning till världen utanför den egna. Jag har också varit lyhörd för kritik som riktats mot standardfrågans validitet och därför resonerat med mina respondenter om hur de uppfattar frågan, för att i bästa möjliga mån fånga upp deras tankevärldar.

Jag har valt respondenter utifrån tre olika urvalsgrupper som på olika sätt verkar inom olika separatistiska nätverk och organisationer. Eftersom det inte finns tidigare data om en totalpopulation har min egen förståelse samt tidigare forskning om den separatistiska praktikens utbredning behövt ligga till grundval för urvalsramen. Jag menar att de tankevärldar om tillit jag återfunnit är generaliserbara för populationen som praktiserar kvinno- och transseparatism, men jag är medveten om att det går att hitta tankevärldar som min egen uppsats inte fångat upp. Det jag hävdar att jag lyckats med är istället att beskriva tankevärldar om tillit som existerar hos personer som praktiserar kvinno- och transseparatism, som ett första steg för vidare forskning.

Etiska överväganden

Samtliga av mina respondenter är över 18 år och har deltagit frivilligt i intervjuerna. De har samtyckt till att intervjun spelats in och jag har skriftligen och/eller muntligen informerat dem om deras rättigheter att avbryta intervjun eller välja att inte svara på alla frågor (Kvale, 2014:107). Vissa av frågorna har varit av känslig natur, men min bedömning är att intervjun och samtalen innan och efter intervjutillfället inte påverkat respondenterna negativt. Flera av respondenterna har tvärtom uttryckt att de upplevt det som positivt att reflektera kring sin egen tillit.

Resultat

Sammanfattning

Studien relaterar till tidigare forskning om tillit hos minoritetsgrupper, på så sätt att den visar att tankevärldar som återfunnits hos personer med hög partikulär tillit inom andra minoritetsgrupper liknar de som återfinns hos personer med hög partikulär tillit eller identitetsbaserad tillit som praktiserar kvinno- och transseparatism. Min studie har inte bidragit till upptäckter av andra tillitsformer än de redan existerande, dvs de moraliska,

generella, partikulära, strategiska och identitetsbaserade (Gunnarsson, 2017:245). Resultatet visar att de tre tankesätt som jag konstruerat utifrån tidigare teoribildning återfinns hos respondenterna (*människor är goda (1), tillit till en okänd påverkas av dennes position i könsmaktssystemet (2), tillit till en okänd påverkas inte av dennes position i könsmaktssystemet (3)*).

Personer som praktiserar kvinno-och transseparatism resonerar kring tillit utifrån position i könsmaktssystemet, dock inte vid alla tillfällen i vardagslivet. Vid handelstransaktioner, vid arbetssituationer och i yrkesroller gör de inte alltid det. De tankesätt som återfunnits går att översätta till tidigare forskning om tillit, i samtliga fall utom vid ett. Det är ett tankesätt som handlar om att män är ointressanta. Jag har med stöd av Conley och Uslaners operationalisering av tillit (2003) ändå valt att se detta som ett tankesätt som tyder på en lägre tillit till män.

Samtliga av mina respondenter har en lägre identitetsbaserad tillit till cis-män än till cis-kvinnor, transpersoner och icke-binära. Det finns också vissa tankevärldar om att högre tillit ges till personer som delar ens egen sexuella läggning. I dessa fall är den egna sexuella läggning pansexuell, asexuell eller homosexuell. En manspersons status i den hegemoniska maskuliniteten spelar också roll hos, där män som närmar sig idealbilden av ”den manliga mannen” tilldelas minst tillit. Detta är två nyanser i resultatet som jag inte förutspådde.

Utifrån dessa uppfattningar om tillit blir det användbart att mynta ett nytt begrepp, **tillitshierarki**. Att människor använder sig av tillitshierarkier är ingen ny upptäckt, däremot har det inom tillitsforskningen inte omnämnts som en hierarkisk ordning utan istället förstås som att personer kan ha högre tillit för dem med samma identitet eller som är närmast en själv (Stolle, 2002:401) medan personer med hög generell tillit har en vidare radie (Uslaner, 2002: 7). Jag skulle snarare vilja påstå att det hos personer med en hög identitetsbaserad tillit bör förstås som en hierarkisk ordning där personer tilldelas olika mycket tillit utifrån sin position i en sociologisk ordning.

Gunnarsson menar att ungdomar tenderar att svara på frågan om tillit utifrån sin egen sociala sfär, och inte Sverige i stort (Gunnarsson 2017:265). I relation till Gunnarssons studie är vissa av de tankevärldar jag funnit intressanta, då det kommit fram tankevärldar i min studie som visar att personer som praktiserar kvinno- och transseparatism i vissa fall också tenderar att svara på frågan om generell tillit utifrån sin egen sociala sfär. Genom att redogöra för hur

personer som praktiserar kvinno-och transseparatism resonerar om vilka som inkluderas när de svarar på standardfrågan om tillit har jag besvarat den andra delfrågan i min studie.

Respondenter

Inför läsandet av resultatdelen redovisas här nedan intervjudeltagarnas fingerade namn och separatistiska praktik.

Namn	Form av separatism
Amanda	Separatistisk privat
Bea	Separatistisk organisation
Desirée	Separatistisk privat + organisation
Alex	Separatistisk organisation
Elin	Separatistisk privat+ organisation
Frida	Separatistisk privat + organisation
Gabi	Separatistisk organisation
Maja	Separatistisk privat + organisation
Hanna	Separatistisk privat

Tankar om tillit

Människor är goda

Vid Carina Gunnarssons undersökning var utgångspunkten att människor är goda en vanligt förekommande åsikt. Hennes respondenter resonerade i termer av att de flesta människor har ”en god moral”, ”goda avsikter” och ”vill andra människor väl” (Gunnarsson, 2017:248)

Uslaner (2002:6) menar att denna utgångspunkt är en grundinställning som en person har till sin värld, som inte grundar sig i tidigare erfarenheter utan är en abstrakt inställning.

Tankevärldar som tyder på uppfattningen illustreras just av detta, empirin utgör inte grunden för en moralisk utgångspunkt.

”Jag tänker att alla föds med en intuition om att vara goda... (...) men vi är för komplexa för att klara av att fixa en bra tillvaro för oss själva och andra människor...för invecklade...”
(Bea)

”Jag litar på mänskligheten som koncept men jag har lite svårare att lita på individuella personer.” (Alex)

”Jag tror att man föds som god... sen kan man ju göra dumma saker, men man behöver ju inte vara ond bara för att man gör dumma saker” (Gabi)

De här tre citaten fångar upp några av de moraliska utgångspunkter som finns för tillit. Alltså att det skulle vara en inställning som finns oberoende av erfarenheter, eftersom att den ger uttryck för det sätt på vilket en anser det vara mest fruktbart att navigera i samhället. Bea,

Desirée och Gabi anser sig ha en hög generell tillit, medan Alex senare utvecklar sitt svar till att inte tyda på hög generell tillit.

”Jag brukar tänka att ”folk litar på mig, då litar jag på folk tillbaka” oftast känns det som att folk vill väl, folk vill att saker ska funka, även i såhär jobbsammanhang eh... dom flesta är ju inte medvetet rasistiska och transfoba utan om man förklarar såhär ”du det där som du sa nu det gör att nån blir ledsen, kan du prata på nåt annat sätt” så är min grundinställning att folk kommer att göra det för folk vill ju att människor runtomkring dom ska må bra och vara glada... det är den tilliten som jag tänker att jag har” (Desirée)

Att könsmaktssystemet och klassamhället antas vara något som påverkar ifall människor blir ”onda” eller ”goda” är en tankevärld som förekommer.

Tillit till en okänd påverkas av dennes position i könsmaktssystemet

Det andra tankesättet är ***tillit till en okänd påverkas av dennes position i könsmaktssystemet***.

Det är en form av partikulär och/eller identitetsbaserad tillit. Den identitetsbaserade tillitsformen var en av de tillitsformer som inte återfanns hos respondenterna i Gunnarssons studie (2017:261). Det fysiska mötet ligger vid en identitetsbaserad tillit inte nödvändigtvis till grund för tilliten, utan det är idén om att personens position i könsmaktssystemet utgör basen för om denne på förhand kan tilldelas tillit. Valet att kalla det här temat för *tillit till en okänd påverkas av dennes position i könsmaktssystemet* bygger på uppfattningen som jag tolkat att mina respondenter har, utifrån hur de resonerat om behovet av separatistiska rum. Det handlar just om position i könsmaktssystemet, och inte att det skulle finnas något essentiellt i det manliga och kvinnliga könet.

Tankesättet innehåller fler nyanser än vad jag förutsåg vid konsulterandet av tillit och separatistisk teori. Respondenternas tillitshierarki hämtar styrka i följande; uppfattningen om att kvinnor är mer omsorgsfulla, att macho-män är mer hotfulla, att män står för en stor del av det direkta våldet i samhället, att queera personer upplevt utanförskap och förtryck därav mer reflexiva och att cis-män är ointressanta och tråkiga.

2.1 Kvinnor går att lita på

Desirée som lever och organiserar sig separatistiskt, resonerar kring hennes tillit till personer på gatan på följande sätt.

”typ random personer då tänkte jag mer på såhär ”vem skulle hjälpa mig om jag behövde hjälp” och då är det ju mer... ah det är klart... det som är med kvinnor är att kvinnor är omsorgsfulla, snarare än att de har erfarenhet av förtryck utan att... ah, en kvinna har fått lära sig att ”ta hand om” så en kvinna kommer att ta hand om mig också” (Desirée)

Desirée beskriver under intervjuens gång flera scenarier där hon litar på kvinnor och transpersoner mer än på män. Hon upplever en större trygghet på separatistiska platser och går inte längre ut och festar i Göteborg om klubben hon besöker inte är separatistisk. Hon uppger att hon alltid tänkt att kvinnor är mer tillitsfulla än män, och att detta beror på att hon kommer ifrån en feministiskt medveten familj.

Gabi som organiserar separatistiska fester men som i övrigt inte lever separatistiskt menar även hon att det finns en tillitshierarki, vid första mötet med en ny person.

”Jag är ganska rejält tillitsfull skulle jag säga, på gott och ont... som sagt jag är väl mer misstänksam mot män än mot kvinnor och andra personer... liksom cis-män är jag mer... också beroende på ålder... jag har mer förtroende för yngre cis-män än äldre” (Gabi)

Elin, som organiserar träffar för lesbiska och lever separatistiskt, uppger att hon hyser en stor tillit till kvinnor och transpersoner som hon inte känner. Hon säger att hennes liv blivit bättre sedan hon började praktisera separatism och att hon känner sig mycket tryggare i sig själv, men att hon stundtals resonerar kring hur hennes syn på cis-män kan uppfattas som extrem.

”Hm... jag menar hade du hetat Mikael hade jag inte suttit här nu (...) när jag märker vilken könsidentitet en person har så märks det på hur jag interagerar med den, om jag träffar en person jag antar är cis-man kommer jag att vara sisådär artig (...) träffar jag en person som jag antar är kvinna eller trans-person kommer jag att anta att det är den finaste personen i världen från sekund ett och jag kommer att vara jättetrevlig, ...” (Elin)

Rebecka, som organiserar sig separatistiskt och till viss del även lever separatistiskt, resonerar kring hur tilliten spelar roll i kontakt med okända inom serviceyrken.

”...nej där känner jag ju högre tillit till kvinnor, definitivt, men även när man ska typ ringa om el och sånt... asså personer som svarar i telefon, såna serviceyrken, svarar det en man då så har jag ju lägre tillit till den personen än om det svarar en kvinna, definitivt, hundra procent...” (Rebecka)

Kategoriseringen vid första mötet tycks vara central för Desirée, Gabi, Elin och Rebecka. Kategorin cis-man blir då något som snabbt läses av, och därefter utgör basen för om tillit infinner sig eller inte. Idéen om att kvinnor skulle vara mer omsorgsfulla och behjälpliga är idéer som återfinns i samhället men även inom feministisk teori, där kvinnor förväntas stå för mjuka värden.

2.2 Icke-heterosexuella kvinnor går att lita på

Vissa respondenter gör uttryck för tillitshierarkier som innefattar mer än könsidentiteter. Det gäller främst respondenter som organiserar sig i lesbiska och transseparatistiska grupper. Alex och Elin uttrycker båda två att läggning skulle vara något som de tar hänsyn till vid en tillitshierarkisk rangordning.

”Jag behöver bara prata med en tjej två gånger för att tycka om henne och lita på henne liksom. Ännu mer starkt när det kommer till queertjejer... alltså queertjejer och icke-binära och transpersoner dom är det väldigt direkt såhär instinktivt ”jag kan lita på dig”... heterotjejer litar jag på ganska fort men det är inte lika självklart men dom är ännu längre ner liksom...” (Alex)

”Där kommer det in det här att queer-personer är lite vettigare människor... statistiskt sett på alla jag träffat så är det oftast så... för har man varit med om någonting så har man oftast större empati för andra, eller för djur eller vad det nu är” (Elin)

Under intervjuens gång blir det tydligt att Alex och Elin åsyftar att det inte är läggningen som sådan som utgör grunden för tilliten, utan att queer-tjejer eller queer-personer antas ha en uppsättning värderingar som de själva delar. Att vara queer-tjej eller queer-person handlar inte enbart om sexuell läggning utan också om de politiska ställningstaganden som ens sexuella identitet utgör. En idé om delade erfarenheter spelar roll för tilliten till queer-tjejer eller queer-personer. Hanna, som lever i ett kvinno-och transseparatistiskt kollektiv men som inte har ett organisatoriskt engagemang resonerar kring sin tillit till lesbiska.

”En har liksom... omen utstått samma skit och vet vilka det går att lita på... När det kommer till kritan handlar det om det, att se vilka som är ens allierade och vilka som kanske inte är det (...) en heterosexuell kvinna kommer att välja en man, det kommer aldrig en lesbisk” (Hanna)

Att tilliten till personer med samma värderingar är högre är ett tydligt utslag för partikulär tillit (Uslaner, 2002:8). Personer som har samma värderingar som en själv anses av personer med enbart partikulär tillit vara de enda som går att lita på, då övriga personer antas skilja sig för mycket från ens egen person.

2.3 Homosexuella män går att lita på

En mans könsuttryck tycks också vara något som kan påverka vissa respondenters tillit. Alex, som organiserar sig i en transseparatistisk grupp men i övrigt inte lever separatistiskt, berättar att det spelar roll hur pass ”manlig” en främmande man uppfattas vara.

”Asså vi har en i min klass som är väldigt macho... Jag är livrädd för honom. Alltså livrädd. Jag litar fortfarande inte på honom... vi har gått i samma klass i mer än ett år... sen finns det andra i klassen som jag skulle lita för mitt liv på efter typ en månad in på kursen...” (Alex)

Desirée resonerar kring om det finns cis-män som hon har förtroende för, och vad som vid första mötet med en person kan spela in för att hon inte ska uppfatta honom som hotfull.

”Om en man är homosexuell så litar jag mer på honom för då tror jag inte att han kommer att våldta mig och om en man är har ett feminint uttryck, är modeintresserad och är såhär tanig indie, alla såna här saker som på nåt sätt tänker jag signalerar att han har under sin uppväxt befunnit sig i något form av utanförskap eller såhär att han inte var norm för han var inte innebandy-kille så har jag lite mer tillit för då tänker jag att han kanske... genom att ha delat vissa av mina erfarenheter så tänker jag att han är lite mer av min allierade typ” (Desirée)

Detta citat indikerar på två saker som många av respondenterna vittnat om. Dels hur den okändes status som ”manlig man” i en hierarkisk maskulinitet spelar in, men även hur delade erfarenheter är viktig för att tillit ska infinna sig. Detta är ett utslag av hög partikulär tillit, när en person har en uppfattning om att personer som är olika hen själv inte går att lita på (Uslaner, 2002; 8). Även Elin resonerar på ett sätt som liknar Desirée. De delade erfarenheterna som skulle finnas i ”processen” att komma ut som bög och i Elins fall lesbisk förmodas öka hennes möjligheter att känna tillit.

”(...) vi säger att jag träffar en bög så tänker jag att även om den inte upplevs som förtryckt så har den alltid behövt ha nån typ av process och läst vissa böcker, sett vissa filmer, ehm... kommit in på andra spår med rasism och religionsfrihet för alla dom förtrycken går hand i

hand, det är ju det som hatas på från alla håll... om en person som blivit förtryckt är någon jag litar på mer?... det beror på vilken typ av förtryck” (Elin)

Gemensamt för de respondenter som har gett uttryck för uppfattad manlighet som något som påverkar tilliten är att de dels upplever att homosexuella män är mindre hotfulla men också mer benägna att förstå deras egna tankevärldar. Ju mindre ”manlighet”, desto troligare att vissa erfarenheter liknar deras egna. Här blir alltså uppfattningen om delade erfarenheter viktig för tilliten.

2.4 Mäns våld mot icke-män

Några respondenter resonerar om hur medvetenheten om våld gör att de känner sig otrygga i det offentliga rummet. Maja som arbetar på en separatistisk jour och till stora delar även lever kvinno-och transseparatistiskt upplever en dissonans mellan hennes kunskap om våld och förtryck och hennes upplevelser av det offentliga rummet.

” i och med att jag är kvinna och är fostrad i det här samhället och vet att vill någon mig illa så kan jag inte göra nåt, så att det är nog därför kroppen är rädd och kan vara ganska stressad när man är ute... man kan känna sig betraktad, den manliga blicken, övervakning på nåt sätt... ehm... min kropp känns som ett risksubjekt som vandrar omkring, men rent logiskt så vet jag att jag har det jättebra, både ekonomiskt och socialt och på den platsen jag bor”(Maja)

Maja relaterar under stora delar av intervjun till tillit som en känsla som en person har i det offentliga rummet. Hon har stor kunskap om mäns våld mot icke-män och uppger att hon vet att det statistiskt är större chans för en man att bli nedslagen än för henne att bli det, men att hon har svårt att på riktigt känna så.

Under mina intervjuer är de flera som har refererat till metoo-rörelsen som nådde Sverige under hösten 2017. Rörelsens utbreddhet och genomslagskraft inom stora delar av samhället, ger dem ytterligare anledningar till att misstro cis-män i förmån för kvinnor och transpersoner. Desirée resonerar om hur metoo har påverkat hennes syn på okända män på gatan.

”särskilt nu med metoo, alla män är ju faktiskt förövare, dom är inte bara potentiella förövare utan möter jag en man på gatan så har han kallat nån för hora eller fitta, han har

garanterat tafsat på någon, han har antagligen haft tjatsex, och då blir jag såhär; ja men då tänker inte jag be dig om hjälp liksom” (Desirée)

Dessa tankevärldar visar alla på hur tankevärldar och statistiska undersökningar som sprids både i det separatistiska rummet men även i samhället i stort kan ha en påverkan på personers tillit, omedvetet eller medvetet. Mäns våld mot kvinnor anses av radikalfeminismen vara det yttersta realiserandet av könsmaktssystemet (Maktsalongen, u.å.). Det handlar inte bara om ett direkt våld utan även ett våld som fortsätter efter polisanmälan om våld. Fridas resonemang går att återfinna i tidigare forskning om minoritetsgruppers tillit till institutioner (Alesina & La Ferrera, 2002).

”Våldet vi blir utsatta av från män är inte bara det våldet vi blir utsatta för utan även att vi inte får upprättelse för det här våldet...det gör att tilliten till samhället i stort, det juridiska systemet, människorna runtomkring en, som inte bara är den här enskilda förövaren... det urholkas väldigt mycket...” (Frida)

2.5 Män är ointressanta

Andra tankevärldar som återfinns tyder inte alls på att det skulle handla om en rädsla för sexuellt våld, utan mer ett ointresse och en irritation gentemot cis-män. Beroende på hur tillit operationaliseras så behöver inte detta vara en fråga om hög eller låg tillit. Just avståndstagandet ifrån det majoritetssamhället, i denna studies fall det patriarkala, och dess främsta upprätthållare (cis-män) är med stöd i Conley och Uslaners (2003) operationalisering något som jag väljer att se som en hög partikulär tillit till den egna gruppen (kvinnor) men låg tillit till cis-män. Detta trots att mina respondenter inte alltid själva ser det som en tillitsbrist. En av respondenterna, Frida, som organiserar sig i en separatistisk kvinnojour och lever separatistiskt även privat säger själv att inte handlar om tillitsbrist, utan mer om ett ointresse.

”Jag går inte omkring och tänker att män ska våldta mig, jag är inte rädd för män, jag är bara inte intresserad...” (Frida)

Frida fortsätter.

”... jag har ju också erfarenheter av att blivit skadad av män, men dom erfarenheterna har byggt väldigt mycket på att dom här männen har stått mig väldigt nära, känslomässigt, till att börja med och den typen av relationer bygger inte jag med män, där litar jag inte på dom,

men jag har liksom ingen rädsla för mannen på gatan, det är inte min erfarenhet av manligt våld och förtryck, om jag tänker i en politisk organisation så är det mer att jag blir irriterad av män än att jag blir rädd för dom” (Frida)

Amanda, som praktiserar separatism på det privata planet men inte organisatoriskt, berättar att hon känner en skepsis mot män och fäster en stor uppmärksamhet vid deras intagande av rummet.

”jag sätter upp nån garde omkring mig... eftersom jag umgås med icke-män... och har relationer med icke-män... så blir det ju liksom att när en man kommer in i bilden så blir det ju direkt att jag liksom börjar ifrågasätta... typ vad har du för plats här hur ska jag förhålla mig till dig” (Amanda)

Hon säger under intervjun att detta sker i både privata och universitetsrelaterade sammanhang och resonerar fram och tillbaka om hur detta påverkar hennes sätt att verka i det offentliga rummet, då hon uttrycker att hennes politiska utgångspunkt och separatistiska tankar de senaste åren intensifierats.

Tillit till en okänd påverkas inte av dennes position i könsföreläggningssystemet

Det tredje tankesättet om tillit är ***tillit till en okänd påverkas inte av dennes position i***

könsföreläggningssystemet. Tillitsformer som återfinns under det här temat är

sakfråge/område specifik tillit, generell tillit och partikulär. Som tidigare nämnts uppger samtliga av respondenterna att de har lägre tillit till cis-män, oavsett hur de svarar på frågan om ifall de litar på folk i allmänhet. Det tycks dock finnas vissa fall där de kvinno- och transseparatistiska tankar inte har bäring. Vissa av respondenterna beskriver situationer där de, trots att de uppgett att de generellt har en lägre tillit till cis-män, ändå inte uppfattar cis-mäns position i könsföreläggningssystemet som något som påverkar tilliten. De tillfällen som vissa av mina respondenter uppgett att position i könsföreläggningssystemet inte spelar roll är vid handelstransaktioner, vid arbetssituationer och i en yrkesroll. Det här är situationer där det finns någon form av yttre reglering av interaktionen, där du inte förväntas agera utifrån din position i ett könsföreläggningssystem utan utifrån din position som exempelvis kassabiträde och kund.

3.1 Tillitens dimensioner

Komplexiteten i tillitsfrågan fångas upp genom det här citatet, som ger uttryck för hur tilliten har flera lager och kan skilja sig åt beroende av situation och person. Desirée har tidigare under intervjun sagt att hon har en hög generell tillit, men uppger i nästa fråga att hon ”definitivt aldrig skulle gå fram till en man och fråga någonting”.

”Ja... eller alltså jag har väl tänkt fram tills nu att jag litar på människor rent generellt men det gör jag tydligen inte, jag litar bara på kvinnor (...)” (Desirée)

Desirée har tidigare uppgett att hon har ett ointresse för cis-män och att de ömsesidigt väljer bort varandra på det privata planet. Men hon har inte någon tillitshierarki när det kommer till aktiviteter i det offentliga rummet och har som utgångspunkt att alla, även män, är måna om att samhället ska fungera väl och att folk ska vara schyssta mot varandra. Distinktionen som hon gör mellan den tillit som hon känner till personer hon möter i egenskap av kvinna i offentliga och privata rum och den tillit som hon känner till män i reglerade professionella situationer är stor. Desirée har svarat att hon har en hög tillit på frågan om tillit, samtidigt som hon aldrig skulle fråga mannen på gatan om vägen eller gå ut och dansa på en klubb där cis-män gavs inträde. Att tilliten har olika dimensioner är ingen ny upptäckt och vissa forskare har efterlyst en bättre genomlysning av vilken tillit som faktiskt spelar en politiskt viktig roll (Newton, 2001:202).

Bea, som organiserar separatistiska fikaträffar, resonerar om tillit på ett sätt som skiljer sig ifrån övriga respondenter. Hon exemplifierar under intervjun vissa situationer där hon inte tycker att tilliten påverkas av den okändes position i könsföreläggningssystemet. Bea är den av respondenterna i min studie som tycks lägga minst vikt vid den okändes position i könsföreläggningssystemet. Hon uppger att hennes tillit är högre till kvinnor och transpersoner men att hon efter ett positivt möte eller en påtvingad situation kan ompröva sin tillit till cis-män.

3.2 Tillit vid yrkesutövning

Frida har tidigare under intervjun sagt att hon har en hög generell tillit och inte är rädd för män eller misstror män, och tycker därför inte att hennes negativa mansbild påverkar hur hon rör sig i det offentliga rummet.

”jag har väldigt svårt att se att jag skulle ha något meningsfullt utbyte av en man som är mer än typ jag vill köpa den här varan av dig eller jag vill att du ska hjälpa mig med den här

saken, sånt misstror jag inte folk om, men nånting mer än det har jag svårt att se att jag skulle ha liksom... med en man... ja... ”(Frida)

Återigen blir det viktigt att reflektera kring vilken form av tillit som är viktig för den politiska tilliten, och vilken som enbart är viktig på det privata planet. Frida uppger flera gånger under intervjun att hon inte misstror sina arbetskamrater eller personer som hon ska köpa en vara för på Blocket, på basis av att de är män. Däremot tvivlar hon på att en man skulle kunna ge henne något som sträckte sig utöver en professionell relation, men det är ju inte vad den generella tilliten frågar efter.

3.3 Tillit i Göteborg

Bea uttryckte under intervjun att hennes tillit var väldigt kopplad till att innefatta Göteborg, och hon pratade mycket om skillnaden mellan länder och städer, och då inte nödvändigtvis i förhållande till könsidentiteter.

”Göteborg är så... det anses vara så mycket snällare än Stockholm... i Stockholm är alla så hetsiga... och Sverige är så småpratigt... det anses mycket mer småpratigt än mitt andra land... så Göteborg är ändå en plats där det finns utrymme för att säga... typ kan du kolla min väska eller... det finns en öppenhet mot främmande människor på stan” (Bea)

3.4 Tillit är en relation

Det återfinns också hos respondenterna tankar om att tilliten skulle vara personspecifik, alltså att tilliten till en person inte automatiskt finns utan är något som förtjänas. Detta är en tillitsform som går under den partikulära tillitsformen, eftersom att den är så bunden till en persons specifika erfarenhet av en annan person. Frida och Hanna återkommer flera gånger under intervjun till att tillit skulle vara just en relation som skapas och att det är svårt att svara på frågor om tillit som något abstrakt riktat till okända.

Resultat om standardfrågans validitet

En deluppgift i min uppsats var att bidra till diskussionen om standardfrågans validitet.

Utifrån vad respondenterna svarat framkommer det att tillitsfrågan är komplex och sällan besvaras utifrån ett enskilt svar, utan ibland också som sak eller domänspecifik. Detta var något som även Gunnarsson konstaterade i analysen av sitt material (2017:256). Personerna i min studie svarade på frågan utifrån moraliska, generella och partikulära tillitsformer. Vissa

svarade utifrån sin egna social sfär medan andra räknade in även de som de inte hade tillit till när de ombads svara. Elin tycker att frågan är svår.

”Det här har jag ju redan svarat på, att jag är väldigt kluven... (...) jag kan ju inte svara rakt av på den frågan, för jag är ju helt splittrad” (Elin)

När Elin ombes specificera vad som gör henne splittrad svarar hon;

”Vill du ha det svart på vitt? Grupp nummer ett som jag inte har tilltro till det är ju gruppen cis-män och gruppen som jag har tilltro till är ju kvinnor och transpersoner. (Elin)

Det verkar som jag tidigare nämnt, stundtals röra sig om en hierarkisk ordning snarare än en radie, då tilliten tilldelas personer utifrån identitet och inte utifrån en radie. Tillitshierarkin är då ett mer tjänligt begrepp, då det tyder på att ordningen är hierarkisk utifrån identitet snarare än en radie. Gabi resonerar kring hur bred radie hon utgår ifrån när hon svarar på frågan.

”Jag ser direkt framför mig att jag står utanför lokalen här, och ser alla som står på den spårvagnshållplatsen och alla som stod vid hållplatsen när jag åkte hit och som gick på gatan liksom... folk om man ser om man tittar ut genom fönstret en random dag” (Gabi)

Gabi uppfattar radien för frågan såsom den åsyftas i standardfrågan. Men hon har också hierarkisk ordning som förhåller sig till ett könsmaktsystem. Utifrån mina respondenters svar blir det tydligt att det är viktigt att följa upp standardfrågan med olika följdfrågor, för att se hur respondenternas egentliga tillit står sig och när tilliten är av vikt och när den inte är det.

Diskussion

För att förstå hur personer som praktiserar kvinno-och transseparatism resonerar om tillit har jag fokuserat på deras ideologiska utgångspunkt. Det är mycket möjligt att andra ideologiska grupper, på exempelvis en höger och vänster-skala, också skulle använda sig av tillitshierarkier. Jag tror inte att resultatet är unikt för just kvinno-och transseparatistisk praktik.

Resultatet i min studie visar att personer som praktiserar kvinno-och transseparatism resonerar utifrån könsmaktsystemet när de besvarar frågor om tillit till en okänd. Den

partikulära och identitetsbaserade tilliten behöver dock inte göra sig gällande i alla interaktioner med okända. Vid handelstransaktioner, arbetsrelationer och universitetsrelationer och vid ett positivt möte görs det av några respondenter undantag ifrån tillitshierarkin, och cis-män anses vara tillförlitliga utifrån den position som de har. Dessa situationer verkar mestadels vara reglerade av formella relationer och skilja sig ifrån interaktionen med den främmande mannen på gatan. De tankevärldar som utgår ifrån könsmaktssystemet liknar operationaliseringar av hög partikulär tillit och identitetsbaserad tillit som tidigare gjorts (Conley & Uslaner, 2003; Stolle, 2002; Freitag & Bauer 2013).

Det är möjligt att personer som inte praktiserar kvinno-och transseparatism också skulle resonera på liknande sätt, om de blev tillfrågade om tillit till okända utifrån identitet. Det faktum att detta inte skedde i samma utsträckning i Gunnarssons studie (2017) men hos alla respondenter i min egen, tyder ändå på att identitetsbaserad tillit är mer vanligt förekommande hos personer som praktiserar kvinno-och transseparatism, än hos exempelvis gymnasieungdomar i en könsblandad kontext (ibid). Om undersökningen hade gjorts med urvalsgruppen ”kvinnor” är det möjligt att resultaten skulle likna de som framkommit i min undersökning. Det som varit styrkan i mitt urval har varit att det funnits en tydlig punkt att göra ett urval ifrån, som passat bra inom ramen för min uppsats.

Resultaten är generaliserbara gällande tankevärldarna hos gruppen som praktiserar kvinno-och transseparatism. Den är inte generaliserbar för separatistiska organisationer i sig, då urvalet hade behövt ta organisationsform i beaktning. Den är inte heller generaliserbar för tankevärldar inom enbart transseparatistiska grupper, då de finns en möjlighet att just dessa grupper uppvisar andra nyanser än de kvinno-och transseparatistiska. Vid de sista intervjuerna som genomfördes framkom inte några nya tankesätt och jag hävdar därför att teoretisk mättnad gällande tankesätten har uppnåtts i den mån det varit möjligt. Det är möjligt att det vid ytterligare intervjuer hade framkommit fler nyanser i relation till mina tre förutspådda tankesätt, men jag tror inte att radikalt nya upptäckter skulle göras.

Resultatet i min studie stödjer tesen om att det inte är medlemskap i en organisation utan synen på människor som är olika en själv som är av betydelse för vilken tillit en person har (Uslaner, 2002:8). Den ger också stöd till de forskare som hävdar att en identitetsbaserad förståelse av tillit behövs (Freitag & Bauer, 2013; Stolle 2002). Hos personer som praktiserar kvinno-och transseparatism tror jag att det främst rör sig om en identitetsbaserad tillit, då

partikulär tillit känns som ett snävt begrepp. Respondenterna känner i det offentliga inte tillit utifrån relation utan kön, och utslaget på samhället i stort så har de högre tillit till mer än 50 % av befolkningen. Är det verkligen partikulär tillit? För personer som praktiserar kvinno-och transseparatism är alltså en identitetsbaserad tillitshierarki ett tjänligt begrepp.

Resultatet ger också vidare belägg för att upplevd diskriminering utifrån grupperfarenhet, kan ha bäring på tilliten. Liksom Alesina och La Ferrara (2002:20) konstaterar i sin artikel om tillit hos minoritetsgrupper så är kvinnor som historiskt diskriminerad grupp något som även respondenterna i min studie tar upp i relation till tillit.

Svaret på delfrågan, om hur personer som praktiserar separatism uppfattar standardfrågan, uppvisar inte tillitsformer som skiljer sig ifrån Gunnarssons undersökning (2017). I vissa fall svarar personerna utifrån sin egen sociala sfär, i vissa fall ser de frågan som moralisk och i andra fall ses frågan som komplex. De fall då den uppfattas som komplex är ifall cis-män innefattas i "folk i allmänhet". Utan följdfrågor så är det möjligt att den identitetsbaserade tilliten hos en person som använder sig av tillitshierarkier inte framkommer. Fler grupper behövs undersökas om sin uppfattning om frågan, för att se hur andra personer resonerar kring frågan om tillit utifrån sin egen eventuella tillitshierarki.

Slutsats

Som komplement till min studie behövs det mer forskning på personer som skulle kunna praktisera kvinno-och transseparatism men som inte gör det. Detta för att se hur de förhåller sig till resonemang utifrån position i könsmaktssystem och vad som förutom dessa kan påverka icke-mäns tillit.

En slutsats att dra är att utifrån tillit baserad på ett könsmaktssystem så blir tilliten till cis-män ofta sak-och domän specifik. Att tilliten till cis-män främst skulle vara sak-och domän specifik behöver dock inte påverka tilliten till institutioner etc. Med andra ord behöver inte bristen på generell tillit vara förödande för samhället som så.

Det som däremot är problematiskt, ur ett samhällsperspektiv, är den rädsla för våld som vissa respondenter uppgivit att de har i det offentliga rummet. Denna rädsla kan finnas sig trots att en person uppger att hen har en hög generell tillit. Detta öppnar upp för forskning om operationalisering av tillit och om den förstås på samma sätt av män och icke-män. Utifrån

vilken förståelse av tillit har tilliten operationaliserats? Vem förväntas lita på vem och utifrån vilka premisser? Utifrån premissen att vi lever i en kön och rasmaktsordning så kan det komma att bli en högre psykologisk kostnad för vissa grupper att lita på främlingar och samhällets institutioner. Minoritetsgrupper har från första början inte samma utgångspunkt när det kommer till att känna en generaliserad tillit. Att tillitsforskning ibland bedrivs genom att fråga om tolerans gentemot minoriteter (Uslaner, 2002) säger något om utifrån vems perspektiv idealtypen av den tillitsfulla medborgaren är skapad. I takt med att medvetenheten om historiskt och nutida förtryck mot minoriteter ökar så är det mycket möjligt att tilliten minskar till de institutioner som historiskt varit upprätthållare av förtryck.

Referenser

- Alesina, A., & La Ferrara, E. (2002). Who trusts others?. *Journal of public economics*, 85(2), 207-234. doi: 10.1016/S0047-2727(01)00084-6
- Butler, J. (2011). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. routledge.
- Coffé, H., & Geys, B. (2007). Toward an empirical characterization of bridging and bonding social capital. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 36(1), 121-139. doi: 10.1177/0899764006293181
- Dahlgren, T. (2016, 26 april). Kvinnoseparatistiska rum behövs visst. *Expressen*. Hämtad 2017-12-30 från, <https://www.expressen.se/debatt/kvinnoseparatistiska-rum-behovs-visst/>
- Delhey, J., & Newton, K. (2003). Who trusts?: The origins of social trust in seven societies. *European Societies*, 5(2), 93-137. doi: 10.1080/1461669032000072256
- Delhey, J., Newton, K., & Welzel, C. (2011). How general is trust in “most people”? Solving the radius of trust problem. *American Sociological Review*, 76(5), 786-807. doi: 10.1177/0003122411420817
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (5., [rev.] uppl. ed.). Stockholm: Norstedts juridik
- Freitag, M., & Bauer, P. C. (2013). Testing for measurement equivalence in surveys: Dimensions of social trust across cultural contexts. *Public opinion quarterly*, 77(S1), 24-44. doi: 10.1093/poq/nfs064
- Freedman, E. (1979). Separatism as strategy: Female institution building and American feminism, 1870-1930. *Feminist Studies*, 5(3), 512-529. doi: 10.2307/3177511
- Gunnarson, C. (2017). Från generell tillit till gatusmart: Gymnasieungdomar i Stockholm om social tillit. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 119(2), 239-273.
- Hill, D. (2015). Separatism som ett sätt att skapa trygga rum. *Sveriges Radio*. Hämtad 2017-12-30 från, <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=3993&artikel=6159560>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Loxbo, K. (2015). Hög generell tillit och låg tolerans mot främlingar?. *Surveyjournalen*, 1(2), 68-85. doi: 10.15626/sj.2014201
- Maktsalongen. (2014). *Separatism*. Hämtad 2017-11-12 från, <http://maktsalongen.se/separatism/>
- Maktsalongen. (u.å.). *En feministisk grundkurs*. Hämtad 2017-12-30 från, <http://maktsalongen.se/maktsalongens-feministiska-grundkurs/>
- Nationalencyklopedin. (2017). *Könsmaktssystem*. Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/könsmaktssystem>

- Newton, K. (2001). Trust, social capital, civil society, and democracy. *International Political Science Review*, 22(2), 201-214. doi: 10.1177/0192512101222004
- Rich, A. (1980). Compulsory heterosexuality and lesbian existence. *Signs: Journal of women in culture and society*, 5(4), 631-660. doi: 10.1086/493756
- Rudy, K. (2001). Radical feminism, lesbian separatism, and queer theory. *Feminist Studies*, 27(1), 191-222. doi: 10.2307/3178457
- Stolle, D. (2002). Trusting strangers—the concept of generalized trust in perspective. *Austrian Journal of Political Science*, 31(4), 397-412. doi: 10.15203/ozp.814.vol31iss4
- Transformering. (2016). *Ordlista*. Hämtad 2017-12-10, från <http://www.transformering.se/vad-ar-trans/ordlista>
- Uslaner, E. M. (2002). *The moral foundations of trust*. Cambridge University Press. doi:
- Uslaner, E. M., & Conley, R. S. (2003). Civic engagement and particularized trust: The ties that bind people to their ethnic communities. *American Politics Research*, 31(4), 331-360. doi: doi.org/10.1177/1532673X03031004001

Bilaga 1

INTERVJUGUIDE

”Uppvärmningsfrågor”

- **ålder**
- **sysselsättning**
- **fritid**

Motiv till att leva/organisera sig separatistiskt

- **definition separatism**
- **egen separatism**
- **varför separatism**
- **upplevelser av separatistiska rum**
 - **vad händer i det separatistiska rummet**
- **negativa erfarenheter separatism**
- **upplevelser av icke-separatistiska rum**

Kategoriseringar

- **egen könsidentitet och läggning**
- **vikten av identitet**
- **faror med identitet**

Tillit

- **tillit till okända människor**
- **tillit till människor i sin egen stad**
- **syn på människans natur**
- **tillit till de som delar ens egen identitet**
- **tillit till de som inte delar ens egen identitet**
- **hur få ökad tillit i ett samhälle**
- **tillitens vikt i ett samhälle**

Frågor om tillitsfrågan

- Vilka skulle du säga ingår i ”de flesta människor” om du svarar på den här frågan ” tycker du på det hela taget att man kan lita på de flesta människor eller tycker du att man inte kan vara nog försiktig i umgänget med andra människor”?

Finns det något annat du skulle vilja tilläga?